

NEW INTERNATIONAL ECONOMIC COMPETITION AREA IN NEOLIBERAL AGE WITHIN THE CONTEXT OF CONSERVATIVE POLICIES: THE USA-CHINA STRUGGLE

NEOLİBERAL ÇAĞDA, KORUMACI POLİTİKALAR EKSENİNDE YENİ
ULUSLARARASI EKONOMİK REKABET ALANI: ABD-ÇİN MÜCADELESİ

Orhan CENGİZ¹

Abstract

Since the end of the 20th century, with the expansion of neoliberal globalization dominance field, liberal economic policies have become the most important tool of welfare and prosperity in the whole world. Led by international capitalist organizations which have been established under the leadership of developed countries, underdeveloped and developing countries were forced to adopt policies that would strengthen the rules of functioning of the markets. In order to remove the barriers from labor, capital and trade, via deregulations it has become an increasingly common view day by day that interventionist perspectives must be isolated from economic policies. By the 21st century, the shifting of dominance of the world economy from Atlantic and Europe to Asia as well as mainly in China miraculous achievements of Asian countries such as South Korea, India, Taiwan, Singapore and other countries were different from neoliberal approaches that lead to increased the doubts about neoliberal globalization. Since 2010, China has presented a successful example of the quest for integration into the market under the leadership of the state behind the rise of the world economy and the fact that it is seen as the most important competitor of the USA in the global economy has accelerated new searches in the world economy. The most recent example of these searches is represented by Donald Trump who was elected President of the USA in 2016, puts protectionist policies into practice by asserting that China has provided unfair competition through exchange manipulations. This mutual interaction has led to the opening of a new competitive field in the world economy. Therefore, China's adoption of new neomercantilist practices with low exchange rate policy and counter cyclical opposite policy which moved by USA to the liberalization tendencies in the neoliberal global era has led to the evolution of the course of the world economy.

Based on these developments in this study, it is tried to reveal the dynamics of search for economic power and its political economy between USA which is which is the most liberal country in the world and China which successfully integrated the socialist economic structure to market mentality.

Keywords: Currency wars, globalization, neoliberal, protective policies, USA, China.

Özet

20. yüzyılın sonlarından itibaren neoliberal küreselleşmenin hâkimiyet alanını genişletmesiyle liberal ekonomi politikaları tüm dünyada refahın ve zenginliğin en önemli aracı hâline gelmiştir. Gelişmiş ülkeler öncülüğünde oluşturulan uluslararası kapitalist kuruluşların liderliğinde az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler de piyasaların işleyiş kurallarını güçlendirecek politikaları benimsemeye zorlanmıştır. Emeğin, sermayenin ve ticaretin önündeki engellerin kaldırılması amacıyla deregülasyonlarla müdahaleci bakış açılarının iktisat politikalarından soyutlanması gerektiği giderek yaygın bir görüş haline gelmiştir. 21. yüzyıla gelindiğinde dünya ekonomisinin hâkimiyetinin Atlantik ve Avrupa'dan Asya'ya kayışı ve de Çin başta olmak üzere Güney Kore, Hindistan, Tayvan, Singapur gibi Asya ülkelerinin mucizevi başarılarının neoliberal yaklaşımlardan farklı bir tarzda gerçekleşmesi, neoliberal küreselleşmeye yönelik şüpheleri artırmıştır. 2010'lu yıllardan itibaren ise Çin'in dünya ekonomisindeki yükselişinin gerisinde yatan devlet öncülüğünde piyasaya entegre olma arayışlarının başarılı bir örneğini sunması ve küresel ekonomide ABD'ye en önemli rakip olarak görülmesi dünya ekonomisinde yeni arayışları hızlandırmıştır. Bu arayışların en güncel örneğini 2016 yılında ABD Başkanı seçilen Donald Trump'ın, Çin'in kur manipülasyonları yoluyla haksız rekabet sağladığını ileri sürerek "korumacı" politikaları birer birer uygulamaya koyması oluşturmaktadır. Karşılıklı bu etkileşim dünya ekonomisinde yeni rekabet sahasının açılmasına yol açmıştır. Dolayısıyla Çin'in düşük kur politikasıyla yeni neomercantilist uygulamaları benimsemesi ve buna misillime olarak ABD'nin neoliberal küresel çağda serbestleşme eğilimlerine karşıt yönde hamleler geliştirmesi dünya ekonomisinin seyrinin farklı yöne evrilmesine yol açmaktadır.

¹ Öğr. Gör. Dr., Çukurova Üniversitesi Pozantı MYO, Muhasebe ve Vergi Bölümü.

Bu gelişmelerden hareketle çalışmada, bir yanda dünyanın en liberal ülkesi olan ABD ile sosyalist iktisadi yapıyı piyasa mentalitesine başarılı bir şekilde entegre eden Çin'in, ekonomik güç arayışlarının dinamikleri ve bunların politik ekonomisi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kur savaşları, küreselleşme, neoliberal, korumacı politikalar, ABD, Çin.

GİRİŞ

Küreselleşme; dünya genelinde serbest piyasaların güçlendirilmesi, sermayenin ve ticaretin önündeki engellerin kaldırılarak serbest dolaşımın önünün açılması gibi özünde Batılılaşma perspektifinden sunulan dominant ekonomik düzen içerisindeki homojen politikalarla beslenen süreci ifade etse de bu süreç tek yönlü olmaktan ziyade, daha çok karmaşık bir süreçtir. Bu karmaşık süreç içerisinde ABD, küresel ticarete en çok söz sahibi ülke konumunda olmasından dolayı çok büyük güç kullanan ülke konumunda görünmesine rağmen Doğu Asya ve özellikle Çin küresel ticarete en çok kazananlar haline gelmektedirler. Dolayısıyla küreselleşme süreci, bir yandan Batının politik baskılarıyla beraber benzeşme eğilimleri gösterirken, diğer taraftan farklılaşma ve yerleşme gibi karşıt eğilimleri de içeren asimetrik durum yaratmaktadır (Jacques, 2016: 13).

Bu ikilik bir yandan liberal eğilimlerin güçlendirilmesi gerektiğine yönelik görüşlerle dile getirilirken, diğer yandan uygulamada korumacı ve birbirinden dağınık halde yatırımların ve ticaretin daha genel bir ifadeyle dünya ekonomisinin seyrinin değiştirilmesi yönünde eğilim göstermektedir. 2008 küresel krizi sonrasında yeniden yükselen korumacı eğilimler, ağırlıklı olarak gelişmiş ülkeler tarafından benimsenmiş ve yürürlüğe konulmuştur. Kriz sonrası dönemde dünya ekonomisinde yaşanan küçülmeden çıkış yolu olarak görülen ticareti artırıcı girişimler, ülkelerin çok taraflı uygulamalardan ziyade bireysel olarak uygulamaya çalıştıkları alternatif arayışları derinleştirmiştir. Bu korumacı önlemler, dünya ekonomisinde en büyük paylara sahip ABD ve Çin özelinde daha farklı bir boyut kazanmıştır.

Çin'in, ABD doları cinsinden elinde tuttuğu rezervlerin fazlalığı ve ABD ile ticaretindeki yüksek boyutlardaki dış ticaret fazlalığının sebebi, uyguladığı "yeni merkantilist" politikalara bağlanmıştır. Klasik merkantilizm uygulamasından farklı olarak nitelendirilen bu politikalar, kurlar üzerinde yapılan manipülasyonlarla diğer ifadeyle, kur savaşlarıyla yaratılmaktadır. 21. yüzyılda oluşturulan bu yeni korumacılık akımı, küresel ticaret dengesizliklerini giderek artırmaktadır.

Kur savaşı kavramı günümüzde sık kullanılmaya başlanmış olsa da esasında yeni bir kavram değildir. 1930'lu yıllarda Joan Robinson buna benzer durumu açıklamak için o dönemde uygulanan politikaları "komşudan dilenme politikası (beggar-thy-neighbor)" olarak tanımlamıştır. Bu politika; bir ülkenin ticari ilişkilerde bulunduğu ülkelere yönelik olarak kendi ülkesindeki enflasyon, işsizlik, ödemeler dengesi ve işsizlik gibi problemleri çözmek için karşı ülkeyi zora sokacak ithalat kısıtlamaları ve kur politikaları uygulamasını ifade etmektedir (Pınar ve Uzunoglu, 2013: 5). "Monetary mercantilism" kavramıyla da ifade edilen kur manipülasyonları ise, yeni korumacılık önlemleri içerisinde günümüz ekonomilerinin temel argümanı olan serbest piyasa ekonomisi kuralları içerisinde merkantilist politikalarla uyumlu olarak ülkelerin döviz kurunu kendi çıkarları doğrultusunda yönetmeleridir (Atik, 2012: 16-17).

Kur savaşlarına ilişkin tartışma, esasen 2008 küresel krizi sonrası dönemde ilk G-20 zirvesinde küresel ekonominin geleceğine yönelik korumacı politikalarından kaçınılması ve ticaret savaşlarının yaşanmaması için bireysel politikaların diğer ülkelere zarar vermesinin önüne geçilmesi kararının alınmasıyla başlamıştır. Daha sonra özellikle 2010 yılından sonra ağırlık kazanmaya başlayan bu endişeler, İngiltere Merkez Bankası ve FED Başkanları tarafından eşanlı olarak dile getirilmiştir. Her ne kadar G-20 zirvesinde korumacı önlemlerden kaçınılacağı yönünde taahhütlerde bulunulsa da

korumacı önlemler hızla hayata geçirilmiş, ülkeler dış ticarete avantaj sağlayabilmek için ulusal para birimlerinin değerini düşürme yarışına girmişlerdir. ABD, Japonya, İngiltere ve Euro bölgesi ülkeleri muazzam büyüklükte parasal genişleme yolunu seçerken, para birimi konvertible olmayan Çin, bu mücadelede Yuan'ın değerini düşük tutacak politikaları benimsemiştir (Kurtoğlu, 2018: 60).

Küresel kriz öncesi dönemde ABD dolarına endekslenen Yuan'ın dolarda yaşanan değer kaybına bağlı olarak Çin'in bu alanda göreceli avantaj elde etmesine yol açmıştır. Çin'in Yuan'ın değerini düşük tutması sonucu elde etmiş olduğu avantajdan olumsuz etkilenmeye başlayan ABD, ulusal para biriminin değerini düzeltmesi amacıyla Çin'e yönelik baskılarını iyice artırmaya başlamıştır. Her ne kadar ABD tarafından kendisine bu konuda sürekli telkinlerde bulunulsa da Çin, sahip olduğu avantajı kaybetmemek için buna yanaşmamıştır. 2011 yılı sonunda Yuan'ın dolara endekli politikasından vazgeçerek piyasa koşullarına bıraksa da bu defa da sahip olduğu yüksek miktarda döviz rezervleriyle kurlara müdahale etmeye başlamış ve küresel ticaretteki üstünlüğünü sürdürmek istemiştir. ABD ise niceliksel gevşeme (Quantitative Easing-QE) mekanizmasıyla buna karşılık vermeye çalışmıştır (Ertürk, 2017: 103).

Çin'in bu politikası dünya ticaretinin gelişimini belirgin biçimde etkilemeye başlamış, özellikle ABD ile aralarında yeni bir mücadele sahasının oluşmasına yol açmıştır. Karşılıklı hamleler sadece ABD ile Çin'i etkilemekle kalmayıp dünya ekonomisinin tamamı üzerinde baskı oluşturmuştur. Bu amaçla çalışmada neoliberal küreselleşme çağında 2008 küresel krizi sonrasında belirgin biçimde yükselmeye başlayan korumacı politikaların ABD-Çin arasında nasıl yeni bir rekabetçi yapıya yol açtığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1. Çin'in Dış Ticaret Politikası ve Yeni Neo-Merkantilist Uygulamalar

Son birkaç yüzyılda ortaya çıkan merkantilist dalga'nın ilk evresi klasik merkantilist dönemdir. İkinci aşama ise neo-merkantilizm olarak adlandırılan iki dünya savaşı arasındaki dönemdir. Günümüzdeki yeni merkantilist dönem olarak nitelendirilen üçüncü dalga ise para politikası araçlarıyla ticaretin kazançlarını ülkelerin kendi lehine çevirmeye çalıştığı aşamadır. Para manipülasyonu yoluyla korumacılık modern ekonomilerde ortaya çıkan ve klasik merkantilist ulus-devletlerin gerçekleştirmek istedikleri amaçlardan köklü biçimde değişikliği ifade etmektedir. Modern ekonomilerdeki bu değişiklik paranın herhangi bir metaya dönüştürülmesi yerine birbirleriyle rekabet eden fiyat para birimlerine dönüşmüştür. Merkez bankalarının para yaratmada herhangi bir sınırlamaya tabi olmamaları ve birbirlerine göre çeşitli seviyelerde dalgalanmaları sonucu çeşitli merkez bankalarının politikalarının koordine ederek manipüle edilebilmektedir (Cwik, 2011: 7-9).

Komşuyu zarara sokma (beggar-thy-neighbour) politikası olarak adlandırılan bu yöntemde bir ülkenin başka bir ülkeye ticari ilişkisi dolayısıyla uyguladığı kur politika sonucu kendi ülkesindeki enflasyon, işsizlik, ödemeler bilançosu açığı gibi sorunları bu ülkelere ihraç etmesi durumudur. Ulusal paranın yabancı paralar karşısındaki değerinin düşürülmesi sonucu ihracatın ucuzlayıp, ithalatın pahalılaşması dış ticaret fazlasına yol açmaktadır. Parasının değeri yükselen ülkeler ise ithalatın daha da ucuzlaması nedeniyle üretmiş olduğu çeşitli malları artık bu yolla karşılama yoluna gitmektedirler.

Brezilya, Çin, Hindistan, Endonezya, İsrail, Japonya, Kore, Malezya, Filipinler, Singapur, Güney Afrika, İsviçre, Tayvan ve Tayland dâhil olmak üzere birçok ülke son zamanlarda ulusal paranın değer kazanmasını yavaşlatmak için döviz piyasasına müdahaleye ve/veya sermaye kontrollerine yönelmiştir. ABD'deki ek niceliksel gevşeme (QE2) ile paranın değer kazanmasının daha da kötüleşebileceğine dair

endişeler, bu ülkeleri döviz kuru üzerinde daha hassas olmaya zorlayan etkenlerden biridir. Birçok ülke aynı anda ticaret pozisyonunu iyileştirmek için toplam talebi kısa vadede kabul ettikleri veya cari dengenin arzu ettiklerinden daha düşük olmasından dolayı rekabetçi döviz kuruna yönelmişlerdir (Cline ve Williamson, 2010: 1).

Bilindiği gibi liberal yaklaşım ticaretin ekonomik faydalarının sonucunda ticaret açığına yol açsa da daha fazla ucuz ithalat ile gerçekleşeceğini varsaymaktadır. Ancak, merkantilizm ticareti yerel üretim ve istihdamı destekleme aracı olarak görmekte ve ithalattan ziyade ihracatın teşvik edilerek dış ticaret fazlasının oluşturulmasını kabul etmektedir. Günümüzde merkantilizmin öncü meşalesini elinde bulundurduğu iddia edilen Çin'in (her ne kadar Çinli liderler bunu kabul etmese de) ekonomik mucizesinin çoğu hem yerli hem de yabancı sanayiye destekleyen, teşvik ve açık bir şekilde sübvans eden aktivist devlet müdahaleciliğinin bir ürünüdür (Rodrik, 2013).

Küresel normlar, ticaret, yatırım ve ekonomi politikasını yöneten kurallar konusunda Çin'in aykırı durum oluşturduğu ve aralıksız olarak hızlanan merkantilist davranışlarının sadece ABD ekonomisi için değil gelişmiş endüstrilere sahip ülkeler açısından da bir tehdit oluşturduğuna yönelik kanaat söz konusudur. Reformlardan ziyade merkantilist stratejilerin gittikçe artması sonucu, ABD'nin ekonomik ve ulusal çıkarları önemli olan gelişmiş endüstrilerde geniş çapta küresel hâkimiyet arayışına girmiştir (Atkinson vd., 2017: 11).

Çin'in gittikçe hızlanan bu geniş ölçekli pay alma çabasının ABD'yi endişelendirmesinin en önemli gerekçelerden birisi, dış ticaret dengesinin² ABD aleyhine olması ve bunun gittikçe sürdürülebilirliğinin zorlaşmasıdır. Diğerleri ise çeşitli yaptırımlarla Çin'in ulusal para biriminin değersizleştirmesinin önüne kısmi olarak geçilse de Çin'in mevcut durumda dünyanın en çok döviz rezervlerine sahip ülke konumunda olması nedeniyle ABD'nin bazı hamlelerinin kısıtlı sonuç vermesidir. Mal, hizmet ve çeşitli varlıklara ilişkin çok fazla ticaret yapan iki ülkenin birbirlerine bağımlılıkları yüksek seviyededir.

Çin, ABD ithalatının ilk sırasında yer alırken, ABD'nin ihracat pazarında ise üçüncü sıradadır. Çin'in gittikçe daha önemli hâle gelmesinde en önemli sebep daha önce de belirtildiği gibi dünyanın en büyük döviz rezervlerine sahip olması ve bunların tahvil gibi bir merkez bankası veya başka bir devlet kurumunu yükümlülük altına sokan türden olmasıdır. Çin'in döviz rezervlerinin net kompozisyonu bilinmemesine rağmen bunların yaklaşık olarak % 67'sinin ABD doları cinsinden varlıklardan oluştuğu tahmin edilmektedir (Neely, 2017: 207).

² ABD ile Çin arasındaki mal ticareti dengesinde Çin lehine büyük bir dış ticaret fazlası söz konusudur. 2000 yılında Çin'in dış ticaret fazlası 83,833 milyar dolar iken 2005 yılında bu değer 202,278 milyar dolara yükselmiştir. Bu artış yükselişini sürdürmüş 2010 yılında 273,041 milyar dolar, 2017 yılında ise 375,576 milyar dolar olmuştur.

Şekil 1. Yuan/Dolar paritesi değişimi (%), 2005-2017

Kaynak: <https://fred.stlouisfed.org/series/EXCHUS>, 2018.

Bu rezervler (altın dâhil) 2000 yılında yaklaşık 171 milyar dolar iken 2008 yılında 1,9 trilyon dolar 2010 yılında 2,9 trilyon dolar 2013 yılında 3,88 trilyon dolar 2016 yılında ise 3,097 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bunların önemli bir kısmının ABD doları cinsinden tutulması, Çin'e ayrıcalık sağlamaktadır. Yuan'ın değerini sürekli olarak dolar karşısında düşük tutmaya yönelik kur politikasının büyük rezervlere yol açması kaçınılmaz olmaktadır. Şekil 1'de Yuan'ın ABD doları karşısında yükseliş ve düşüş trendi gösterilmektedir. 2005-2015 yılları arasında dolar karşısında sürekli olarak değer kaybeden Yuan, 2015'ten sonra değer kazanmaya başlamıştır.

Çin'in politikaları sonucu uzun yıllar boyunca istikrarlı bir döviz kuru sürdürülmüştür. Pek çok ülkeye ihracat yapılmasına karşın ABD, Çin'in döviz kuru yönetimini belirleyen en önemli unsur haline gelmiştir. Bu amaçla 2006'dan önceki dönemde Çin, ABD'yi önemli bir ihracat pazarı olarak görmüş ve ABD dolarının uluslararası finansal sistemdeki hâkim konumu nedeniyle, Yuan'ı katı bir biçimde sabit tutmuştur. 2006'dan sonra ise Yuan'ın dolar, İngiliz sterlini, Euro, Yen gibi daha istikrarlı para birimleri karşısında dışsal değerinde daha fazla esnekliğe izin vermiştir (Neely, 2017: 212).

Uygulanan kur politikası sonucu büyük miktarda dolar rezervi bulunan Çin'in bu durumu şüphesiz ki çeşitli avantajlar sunmaktadır; fakat bunların getirilerine bakıldığı zaman kârlılık bakımından çok da olumlu olmadığı görülmektedir. Çünkü Çin, rezervlerini büyük ölçüde ABD devlet tahvillerine yatırmış olduğundan dolayı bunların getirileri düşük olmaktadır. Bu açıdan dikkate alındığında döviz kuru ve sermaye hareketlerini sınırlayıcı politikaları sürdürmenin daha çok bütçe açıkları finanse edilen ülkelerin lehine olduğu söylenebilir (Oktay, 2017: 332).

Diğer taraftan Yuan'ın ABD doları karşısında değerini düşük tutmak adına Çin Merkez Bankası'nın elde ettiği rezerv tutarları kadar piyasaya likidite enjekte etmesi gerekmiştir. Bu likiditenin geri çekilmesi gerektiği zamanlarda ise 2002 yılına kadar açık piyasa işlemleri politika aracı olarak kullanılmış 2006'dan sonra ise açık piyasa

işlemleri çerçevesinde tahvillere ödenen faizin devlet bütçesi üzerinde önemli bir yük oluşturması nedeniyle ağırlık zorunluk karşılık oranlarına verilmeye başlanmıştır. Artan dövizlerin piyasadan çekilebilmesi için yapılan müdahaleler sonucu mevduat zorunlu karşılık oranları³ 2006-2008 arası dönemde 19 defa yükselmiştir. Zaman zaman farklı oranlar belirlense de 2011'de % 21,5'e kadar yükselmiştir. Toplanan mevduatların önemli bir kısmını kredi vermek amacıyla kullanamayıp MB'ye yatırmak zorunda kalınması bankaların kârlılığı üzerinde önemli baskı yaratmaktadır. Bununla birlikte devletin, mevduat ve kredi faiz oranlarını bankaların kârlılığını riske atmayacak şekilde belirlemesi sonucu bankalardaki mevduatlarına düşük faiz ödenen bireyler dolaylı olarak maliyete katlanan kesim olmaktadır. Sonuç olarak döviz rezervlerinin artmasını sağlayan kur politikasının bireyler, ticari bankalar ve en önemlisi de merkez bankasının politikaları açısından çok önemli bedelleri olduğu dikkatlerden kaçmamalıdır (Oktay, 2017: 334-336).

2. Donald Trump Sonrası ABD'nin Çin Politikası ve Yeni Ekonomik Milliyetçilik

ABD'nin dünya ekonomisini yönlendirme konusunda yeni bir dönemin başlaması, Donald Trump'ın Kasım 2016'da ABD'nin yeni başkanı seçilmesiyle farklı bir yöne kaymıştır. Ekonomiden, siyasete, mülteci krizinden, çevre sorunlarına kadar birçok konuda attığı beklenmedik hamleler belirsizliklerin doğmasında en önemli etkenlerden birisi olmuştur. "Önce Amerika" sloganından yola çıkarak milliyetçi ve korumacı politikaları benimseyeceğini daha seçim kampanyaları sırasında belirtmiştir. İthalata sınırlama getirilmesi, yerli üretime ağırlık verilmesi ve uluslararası ekonomik işbirliğinde de korumacı önlemlerin uygulanması gibi politikalar, küresel ekonominin en liberal ülkesi konumundaki ABD'nin küreselleşme çağında uzun süre dile getirmediği söylemlerdir.

Trump'ın uygulamayı planladığı politikaların benzerleri 1920'li yıllarda da uygulanmıştır. Özellikle Büyük Buhran döneminde yaşanan durgunluktan çıkabilmek için göçmenlere yönelik kısıtlamalar, ithalata yönelik yüksek gümrük duvarları ve miktar kısıtlamaları gibi korumacı ekonomi politikaları en sık başvurulan yöntemler olmuştur. Küresel kriz sonrasında, Obama döneminde benzer korumacı politikalar yürürlüğe konulsa da göçmen karşıtı söylemler çok ön plana çıkmamıştır. Bununla birlikte Trump sonrası ABD politikalarının oturduğu milliyetçi zeminin önemli hedeflerinden birisi, Çin ile olan ekonomik mücadeledir (Durusoy ve Beyhan, 2017: 6). Trump açılış konuşmasında ekonomik milliyetçiliğe yönelik açıklamalarında çok net bir biçimde bu hususlara vurgu yapmıştır (Morgan, 2017: 12):

"Bu andan itibaren, Amerika öncelikli olacaktır. Ticaret, vergi, göç, dış ilişkilere ilişkin her karar Amerikan çalışanları ve ailelerinin çıkarını sağlayacak yönde olacaktır. Sınırlarımızı, başka ülkelerin mallarımızı yağmalamalarından, şirketlerimizi çalmalarından ve işlerimizi mahvetmekten korumalıyız. Bunun için iki basit kuralı takip edeceğiz: Amerikan malı satın alacağız ve Amerikalı istihdam edeceğiz."

Bu söylemlerden hareketle korumacı politikaların çerçevesini çizdiği çeşitli amaçlar şunlardan oluşmaktadır (Morgan, 2017: 12-13):

- Yıllık % 4'lük ekonomik büyümeye ulaşmak
- Ulusal borcu azaltmak ve federal bütçeyi denkleştirmek
- On yıl içerisinde 25 milyon istihdam sağlamak

³ Geline süreçte zorunlu karşılık oranları % 15-% 17 bandında bulunmaktadır. Çin Merkez Bankası, 25 Nisan 2018 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere çeşitli ticari ve yabancı bankaların zorunlu karşılık oranlarınının 100 baz puan indirileceğini açıklamıştır.

- İşadamlarını 137 milyar dolarlık vergi kredisiyle ödüllendirmek ve 10 yıl içerisinde 1 trilyon dolarlık alt yapı yatırımlarını teşvik etmek
- Vergi oranlarını azaltmak (işçiler için % 12, % 25 ve % 33'lük dilimler, kurumlar vergisini % 35'ten % 15'e) ve vergi kodlarını sadeleştirmek
- Trans-Pasifik Ortaklığı (TPP)'nden geri çekilme ve NAFTA ile yeniden müzakere etmek. Bununla birlikte Çin'den ithal edilecek mallara % 45, Meksika'dan ithal edilecek mallara % 20 ile % 35 oranında gümrük vergisi uygulanması ve ihracatın artırılması için doların dalgalanmasına izin vermek
- Çok Uluslu Şirketleri (ÇUŞ), üretimlerini ve istihdamlarını ülkeye geri getirmek için teşvik etmek
- Federal yönetimler tarafından istihdam edilme, federal birimlere fon aktarımının azaltılması, yeni federal düzenlemeler üzerinde moratoryum uygulamak, meslekleri yok eden düzenlemelerin ortadan kaldırılması
- Amerikan çevre ve enerji politikalarına yeniden yön vermek; 'temiz kömür teknolojisine geçmek' 'kaya petrolü ve gaz devrimini' benimsemek, İklim Eylem Planı ve Su Kullanma Kuralları gibi zararlı ve gereksiz politikaların ortadan kaldırılması
- Kapsamlı balistik füze savunma sistemini geliştirmek için askeri harcamaların artırılması, yeni siber savaş yeteneklerinin geliştirilmesi, deniz tabur sayısını 24'ten 36'ya çıkarılması, aktif ordu birliklerini 475,000'den 540,000'e çıkarılması
- Meksika sınırına uzun duvar örülerek geniş sınır güvenliği ve kontrolünün sağlanması.

ABD'deki son küresel mali kriz ve büyük durgunluk sonrası dönemdeki toparlanma ve büyüme savaş sonrası ABD ekonomisinin karşılaştığı en yavaş olanlardı. 2008-2009 durgunluğunu takiben reel GSYİH'nin yıllık ortalama büyüme oranı, 2009-2016 dönemi boyunca % 2,1 olarak ABD'nin 1949-2016 döneminde yaşadığı on bir resesyonun en yavaşı olmuştur. Tartışmalı olsa da bu durumun genel sebebi olarak işgücü verimliliği ve yatırımların azalması gösterilmiştir. Arz yanlı ekonomistler, işgücü verimliliği, sosyal ve fiziki yatırımların azalması, ekonomi politikalarının geleceğine yönelik belirsizlikler, aşırı düzenlemelerin krizden çıkışı yavaşlatan hamleler olarak görürlerken, talep yanlı ekonomistler ise, on yıllık süre içerisindeki toparlanmanın ve büyümenin yavaş olmasının nedenini büyük bütçe açıklarının ve son krizden bu yana kamu borcunun belirgin bir biçimde artmasının da işaret ettiği gibi genişleyici maliye politikasına rağmen ekonomide hüküm süren sıfır nominal faiz oranına yakın düşük toplam talebe bağlamışlardır (Salvatore, 2018: 481).

Gelecek dönemlerde ABD ve dünya ekonomisinin büyümesi açısından en büyük risk, ABD ve Çin arasındaki ABD korumacılığındaki tek taraflı artışla tetiklenebilecek ticaret savaşlarıdır. Özellikle Trump sonrası dönemde ABD, Çin'in Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'ne katıldıktan sonra uluslararası ticaretin kurallarını ihlâl ettiğini savunarak karşı misilleme olarak tek taraflı koruma paketlerini yürürlüğe koymuştur. Çin'in kendi firmalarına sağladığı açık ve gizli sübvansiyonlar, ABD ekonomisine önemli kayıplar getirmiştir. Bu hamlelere karşı ABD'nin tek taraflı eylemi dünya ekonomisinin büyümesi yönünde büyük bir tehdit oluşturmakla birlikte karşılıklı olarak kur savaşlarını tetikleyecek misillemelere de davetiye çıkarmaktadır (Salvatore, 2018: 484).

Fukuyama (2016), günümüzde dünya ekonomisinin milliyetçi ekonomi politikalarıyla donatıldığını, geleneksel olarak dışa açık ticaret ve yatırım rejiminin, ABD'nin hegemonik gücünün ayakta kalmasına dayandığını ifade etmektedir. Milliyetçi

ekonomi politikaları açısından en kritik nokta, ABD'nin liberal dünya ekonomisinin işleyişi içerisinde tek taraflı korumacı politikalar uygulamayı sürdürmesi halinde, dünya çapında buna karşıt olarak misilleme yapmaktan mutlu olacak pek çok ülkenin var olması ve bunun 1930'lardaki gibi aşağı yönlü bir ekonomik sarmalı başlatma ihtimalinin bulunmasıdır (Fukuyama, 2016: 4).

ABD'nin genelde dünya ekonomisinde özelde ise Çin'e yönelik korumacı politikalara yönelmesinin temelinde ABD'nin dış ticaret açığının, yapılan olumsuz ticari anlaşmalar sonucunda ortaya çıktığı yönünde algıya sahip olmasındandır. Donald Trump'ın seçilmesinden sonra sık sık dile getirilen bu görüş çerçevesinde ABD aleyhine olan ticaret anlaşmalarının iki taraflı yeniden müzakereler veya tek yanlı müdahalelerle ortadan kaldırılması gündemin en başına oturmuştur. Özellikle Çin ile olan ticari ilişkide daha yoğun mesai harcayan ABD yetkilileri, en fazla korumacı önlemleri Çin'e yönelik olarak uygulamayı planlamaktadırlar. Küreselleşme sürecinde yükselen önemli bir aktör olan Çin'in, 1984'ten beri ABD ile ticarete fazla vermesi ABD'nin bu konuya neden bu kadar çok ağırlık verdiğinin işaretidir.

Çin'in ABD ile olan dış ticaret dengesi 1985'te 0,06 milyar dolarlık ticaret fazlasından 2016'da ABD'nin toplan dış ticaret açığının yaklaşık % 44'üne tekabül eden 347 milyar dolara yükselmiştir. Bu büyük dengesizlik iki ülkenin ticari ilişkileri üzerinde önemli bir baskı yaratmıştır. Bu baskının yaratılmasında en büyük endişelerden birisi, Çin'den yapılan ithalatın ABD'nin imalat sektörü istihdamı üzerinde meydana getirdiği olumsuz etkidir. Trump'ın bu amaçla Çin ile olan ticaret dengesizliklerini azaltmak ve istihdamı artırmak için buradan yapılacak ithalata % 45 oranında gümrük vergisi koyma taahhüdü en çok tartışılan konuların başında gelmektedir (Lin ve Wang, 2018: 580).

Trump yönetimi çok sayıda "haksız rekabet davası" getirmiştir; ancak bunların belirli sektörler üzerinde büyük etkileri olsa da daha önce de belirtildiği gibi ağırlık Çin ile ithalata yönelik gümrük vergisine verilmiştir. Ocak 2018'de, ABD güneş panelleri ve çamaşır makineleri üzerine ticaret kısıtlamaları getirmiştir. Ucuz güneş panelleri küresel ısınmayla mücadele açısından önemli bir sektör haline gelmiştir; çünkü bu panellerin kurulumunda imalatlarından daha fazla istihdam söz konusudur. ABD'nin haksız ticari anlaşmalar sonucu dış ticarete dezavantajlı duruma düştüğü iddialarına karşılık ekonomide milliyetçi politikalara yönelmesinin üretim kapasitesi üzerinde olumlu etki ile sonuçlanıp sonuçlanmayacağı en çok merak edilen konuların başında gelmektedir. İthal ürünler üzerine konulacak vergilerin tüketiciler tarafından yüksek fiyat ödenerek satın alınması ise kaçınılmaz bir sonuç olarak ortada durmaktadır (Stiglitz, 2018: 521).

ABD'nin Trump sonrası dönemde milliyetçi ekonomi politikalarının odak noktasının Çin olmasının en önemli nedeni, buradan yapılan ithalatın istihdam üzerinde yarattığı olumsuzluklardır. Bu konuda yapılan farklı ampirik çalışmalar çok net sonuçlar ortaya koymaktadır. Örneğin, Bloomberg'in de son zamanlarda belirttiği gibi 2001 sonlarında Çin'in DTÖ'ye girmesinin etkisini inceleyen çalışmalar, 2000 yılından bu yana kaybedilen beş milyon Amerikan fabrika işinin, bir ile iki milyonunun düşük maliyetli ithalat sonucunda ortaya çıktığı belirtilmiştir.

Benzer biçimde MIT'den David Autor, David Dorn ve Gordon Hanson'ın yaptığı çalışmaya göre 2000-2007 arası dönemde ABD'nin Çin ile yaptığı ithalat rekabeti nedeniyle 982,000 imalat işi kaybedilmiştir. Bilgi Teknolojileri ve İnovasyon Vakfı (ITIF)'nın yaptığı diğer çalışmada ise 2000'lerde kaybolan işlerin neredeyse üçte ikisinden fazlasının nedeninin (yani yaklaşık 3,8 milyon iş) Çin ile dış ticarete yaşanan dengesizlik olduğu vurgulanmıştır. Ekonomi Politikaları Enstitüsü'nden Robert Scott ise Çin ile gittikçe büyüyen ticaret açığının 2001-2015 yılları arasında 3,4 milyon ABD'linin işini kaybetmesine yol açtığını, bunun da yaklaşık olarak dörtte

üçüne tekabül eden 2,6 milyonluk kısmının imalat sektöründe yaşandığını tahmin etmiştir (Atkinson vd., 2017: 14).

ABD'nin bu korumacı önlemlerine son olarak 2018 Mart ayı başında demir-çelik sektörüne yönelik olarak attığı adımlar eklenmiştir. Trump yönetimi çelik ve alüminyum ithalatına yönelik gümrük vergilerini artıracaklarını duyurmuştur. 800 milyar dolara yaklaşan dış ticaret açığını azaltmaya yönelik bu girişimler sonucu alüminyum ithalatına % 10 çelik ithalatına da % 25 oranında gümrük vergisi uygulanacağını ilan etmiştir. NAFTA ile olan ticaret anlaşmasının ABD'nin aleyhine olduğunu düşünen Trump yönetimi, işgücünün ucuz olması ve hammadde avantajı nedeniyle demir-çelik sanayisinin Meksika ve Kanada'ya kaydığını iddia etmektedir. Bu iki ülke şu an için alınan karardan muaf tutulmuş olsa da NAFTA'nın geleceğine ilişkin tartışmaların devam ettiği dönemde ülkeleri ihtiyatlı davranmaya yöneltmektedir.

İhtiyaç duyduğu çeliğin üçte birini alüminyumun ise % 90'ını ithal eden ABD'nin bu kararının tüm ülkeleri kapsamaması halinde ise en çok etkilenecek ülkelerden birisi çelik ithalatının % 16'sını, alüminyum ithalatının da % 43'ünü karşılayan Kanada'dır (<http://gazetemanifesto.com>, 2018).

Tarifelerin ithal alüminyum ve çelik maliyetini artıracaklarına yönelik beklentilerle birlikte işletme maliyetlerine de ilave yük getirerek bu sektörde fiyatların yükselmesine yol açacaktır. Bu sektörde ithal ürünlere yönelik verginin enflasyon üzerindeki etkisinin küçük düzeyde olabileceği beklense de makroekonomik koşullarla birlikte ürün talebinin güçlendirilmesi ve işletmelerin fiyatları artırma esneklikleri ortaya çıkacaktır. Her ne kadar enflasyon üzerindeki etkinin sınırlı olacağı varsayılsa da piyasaların enflasyonist beklentilere duyarlı olduğu durumda tüketicilerin satın alma gücünü etkileyerek fiyatlar üzerinde baskı yaratması kaçınılmazdır (Levy, 2018).

ABD'nin bu hamlelerinin diğer ülkeler tarafından karşılık verilmesiyle dünya ekonomisi açısından doğabilecek tehditler ve riskler en çok kuşku duyulan konular haline gelmiştir. AB, Meksika, Brezilya, Kanada ve en önemlisi Çin'in benzer uygulamalarla karşılık vereceklerini ilan etmeleri ticaret savaşlarının⁴ başladığı şeklinde yorumlanmaktadır. Trump yönetimindeki milliyetçi ekonomi politikalarının etkileri sadece ticaret alanıyla sınırlı kalmamaktadır. Çin özelinde bakıldığında 2017 yılı itibariyle 1,2 trilyon dolarla en çok ABD devlet tahvilini bulunduran ülke olması nedeniyle gümrük vergilerine karşı hamle olarak bu tahvillerin elden çıkarılması sonucu ABD faizlerinin yükselerek piyasalarda paniğe yol açması güçlü senaryolardan birisidir. Çin'den sonra Japonya'nın da aynı miktara yakın ABD tahvillerine sahip olması bu ihtimali güçlendiren durumdur.

ABD-Çin arasında süren karşılıklı ticari kısıtlamalara yönelik Trump önderliğindeki ABD'nin uygulamaları giderek artmaktadır. Mart 2018'de ABD'nin 1974 Ticaret Kanunu'nun 301. bölümünü hayata geçirmek amacıyla Çin'in DTÖ üyeliğinden itibaren fikri mülkiyet haklarını ihlâl ettiği iddialarının incelenmesi sonucu ürettiği yüksek teknoloji ürünlerine 60 milyar doları bulan tarife ve miktar kısıtlamaları getirmiştir (Salvatore, 2018: 483; <http://www.dw.com/tr>, 2018).

⁴ ABD Başkanı Donald Trump 15 Haziranda yaptığı açıklamada fikri mülkiyet hırsızlığı yaptığını gerekçe göstererek 50 milyar dolarlık Çin ihracatına % 25 ek gümrük vergisi koyabileceklerini açıklamıştır. Bahsedilen vergilendirmenin ilk olarak 34 milyar dolarlık kısmına daha sonra ise 16 milyar dolarlık kısmına uygulanacağı belirtilmiştir. 07.07.2018 tarihinde ise ilk kısma uygulanacak gümrük vergisi yürürlüğe girmiştir. Çin ise bu gelişmeye karşılık soya fasulyesi, mısır, buğday, pirinç, dana eti, kümes hayvanı, balık, mandıra ürünleri, fındık, sebze ve otomobil gibi ürünleri hedef alarak misilleme yapacağını ve aynı şiddette buna karşılık vereceğini ilan etmiştir (<http://www.bloomberght.com>, E. T. 07.07.2018). Bu durum dünya kamuoyunda "ticaret savaşları"nın resmen başladığı şeklinde yorumlanmıştır.

Dış ticaret açığını yakından ilgilendiren bir diğer hamle 1,5 trilyon dolarlık vergi indirimi tasarısı çerçevesinde kurumlar vergisinin % 35'ten % 21'e düşürülmesidir. Vergi indirimi nedeniyle ortaya çıkabilecek vergi açığının korumacı politikalar sonucu yürürlüğe giren gümrük vergileri ile telafi edilmesi amaçlanmıştır. Şubat 2018 verilerine göre 57,6 milyar dolarlık son 9,5 yılın rekor seviyelere ulaşan dış ticaret açığından da görülebileceği alınan tüm korumacı önlemlere rağmen istenilen hedefe azından kısa vadede ulaşamadığı net biçimde ortaya çıkmaktadır. Vergi indirimi nedeniyle tüketimin uyarılması sonucu ithalatın artma eğilimi gösterme ihtimali dikkate alındığında dış ticaret açığının ilerleyen dönemde daha da artması muhtemeldir.

Vergi indiriminin ekonomik büyüme üzerinde de sınırlı etkiye sahip olacağı iktisatçılar arasında yaygın bir düşüncedir. Kevin Hassett ve Robert Barro'nun çalışmaları gibi iyimser tahminler vergi indiriminin ekonomik büyüme üzerinde % 0,3 veya % 0,4 oranında etki yaratabileceğini ortaya koymaktadır (Summers, 2018: 536).

Beklenmedik bir şekilde başkan seçilen Donald Trump'ın ekonomi politikaları, şüphesiz sadece ABD ekonomisini değil dünya ekonomisinde de radikal değişikliklere neden olmuştur. Kurumlar vergisi oranının düşürülmesi, Trans-Pasifik Ortaklığı (TPP)'ndan ve Paris İklim Anlaşması'ndan çekilmesi, altyapı ve askeri harcamaların artırılması, NAFTA ile yeniden müzakerelerin yürütülmesi, ithalat tarifeleri ve diğer korumacı önlemlerin uygulamaya konulması, yasadışı göçe yönelik kısıtlamalar konulması ve en önemlisi 21. yüzyılda uluslararası ekonomik düzenin yönünü belirleyecek olan Çin ile rekabette "ticaret ve kur savaşları"nı tetikleyen ani kararların alınması gibi bir dizi politikanın yarattığı belirsizlikler neticesinde ABD öncülüğünde birçok uluslararası gelişmenin yeni ekonomik düzen arayışını hızlandırması beklenmektedir (Salvatore, 2018: 485-486).

SONUÇ

II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya ticaretini serbestleşme eğilimleri çerçevesinde atılan adımlar ve buna yönelik oluşturulan uluslararası kuruluşlar, küresel ticaretin önündeki engellerin kaldırılmasıyla tüm ülkelerin refahının artacağını varsıymaktaydı. 20. yüzyılın sonlarına doğru ise Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra iki kutuplu dünyadan tek kutuplu dünyaya geçilmesiyle kapitalist liberal ekonomi politikalarının uygulanma sahası daha da genişlemiştir. Öyle ki bu politikaların mutlak hâkimiyetine yönelik görüşler yaygınlık kazanmaya başlamıştır.

2000'li yıllardan itibaren ise dünya ekonomisinin merkezinin Atlantik ve Avrupa'dan Asya'ya kayması yeni ekonomik rekabet alanını yaratmıştır. Neoliberal politikalarla farklı tarzda bir yapılanmayla başarı sağlayan Asya ülkelerine yönelik ilgi de böylelikle giderek artmıştır. Asya ülkeleri içerisinde dikkati çeken en önemli ülke şüphesiz ki dünya ekonomisinin yeni süper gücü olma yolunda giderek güçlenen Çin olmuştur. Çin'in son dönemlerde hâkimiyet sahasının genişlemesinden rahatsız olan ABD, kur manipülasyonlarıyla Çin'in Yuan'ın değerini düşük tutması sonucu neo-merkantilizm olarak adlandırılan politikaları benimsemesiyle kendi dış ticaret açığının buna bağlı olarak arttığını iddia etmiştir. Bu gelişme karşısında daha seçim kampanyası döneminde korumacı politikaları uygulayacağını açıkça beyan eden Donald Trump önderliğinde ABD, korumacı ekonomi politikalarına yönelmiştir. Dünyanın en liberal ülkesi olarak lanse edilen ABD'nin Çin'e yönelik gümrük vergilerini birer birer uygulamaya başlaması karşısında sosyalist rejimle yönetilen; fakat piyasa entegrasyonunu da başarılı bir şekilde gerçekleştiren Çin'in küresel ticaretin serbestleşmesinden yana tavır takınması sadece bu iki ülkeyi değil dünya ekonomisini de ciddi biçimde etkilemeye başlamıştır.

Çin'in bilinçli olarak Yuan'ın değerini düşük tutma ısrarından vazgeçmesi yönünde sürekli baskı yapan ABD ilk olarak 2008 küresel kriz sonrası dönemde buna karşılık vermek amacıyla niceliksel gevşeme ile para politikasına ağırlık vermiş daha sonra ise Çin'den yapılan ithal ürünlerine yönelik gümrük duvarlarını aşamalı olarak yükseltmeye başlamıştır. Fakat uygulamada bu korumacı politikalara rağmen dış ticaret açığı artarak devam etmiştir.

Korumacı ekonomi politikaları ekseninde iki ülke arasındaki küresel ölçekteki güç arayışı, dünya ekonomisinin likidite sıkışıklığı yaşadığı ve büyümenin sınırlı düzeyde kaldığı dönemde alternatif bölgesel arayışların hızlanmasını da beraberinde getirmiştir. Çin'in Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ)'nü Avrasya'da Rusya ile birlikte enerji jeopolitiği bağlamında güçlendirmesine ve küresel ticarete artan ağırlığına misilleme olarak ABD, 2001 yılında Doha Görüşmelerinden istediği sonuçları alamaması nedeniyle dünya ticaretini yeniden dizayn etmek, uluslararası ticaretin kurallarını belirlemek ve Çin'e kayan ticari ivmeyi kendisine yöneltmek için Avrupa Birliği (AB) ile Trans-Atlantik Yatırım ve Ticaret Ortaklığı (TTIP) ve Pasifik Okyanusu'na kıyısı olan on bir ülke ile Trans-Pasifik Yatırım Ortaklığı (TPP)⁵ projelerine yönelmiştir. ABD'nin her iki ortaklığa yönelik girişimleri birlikte değerlendirildiğinde bu eğilimlerin küreselleşme ideolojisi ile pek fazla uyuşmadığı söylenebilir.

Sonuç olarak neoliberal ideolojinin hüküm sürdüğü yüzyılda ülkeler, her ne kadar serbetleşme yanlısı görüneler de bu eğilim daha çok söylem düzeyinde kalmaktadır. Dikkati çeken nokta bahsedilen eğilimin sadece ABD ile sınırlı kalmaması Avrupa'da özellikle popülist sağ kesime yakın partilerin güçlenmesine bağlı olarak milliyetçi ekonomi ve siyasi paradigmalardan bu kıtada da öne çıkmasıdır. Geline noktada jeopolitik riskler ve kırılabilirliklerle birlikte değerlendirildiğinde küresel ekonominin uzun bir süre liberal eğilimlerden uzak çizgide ilerleyeceği görülmektedir. Bu da pratik temelleri rasyonellikten uzaklaşan popülist yaklaşımlar nedeniyle ülkeleri bireysel ekonomi politikaları uygulamada çıkmaza sürükleyerek küreselleşmeye rağmen bölgesel; fakat dünya ekonomisinin tümünü etkileyecek arayışlara yönelteceği izlenimi vermektedir.

KAYNAKÇA

- Atik, S. (2012). Neo-Klasik Teoriden, Neo-Merkantilist Sisteme; Küresel Ekonomik Kriz Çerçevesinde Bir Değerlendirme, 1-25.
- Atkinson, R. D., Cory, N. & Ezell, S. J. (2017). Stopping China's Mercantilism: A Doctrine of Constructive, Alliance-Backed Confrontation. *Information Technology & Innovation Foundation*.
- Cline, W. R. & Williamson, J. (2010). Currency Wars? *Peterson Institute for International Economics, Policy Brief*.
- Cwik, P. F. (2011). The New Neo-Mercantilism: Currency Manipulation As a Form of Protectionism. *Institute of Economic Affairs. Published By Blackwell Publishing, Oxford*, 7-11.
- Durusoy, S. & Beyhan, Z. (2017). 2015 Sonrası Küreselleşmede Yörünge Değişimi: Brexit ve Donald Trump Örneği, 1-15.

⁵ ABD, Şubat 2017 itibarıyla bu anlaşmadan çekilmiştir; fakat son dönemlerde gelinen noktada ABD'nin yeniden buna müdahil olma arayışları ön plana çıkmıştır. ABD Başkanı Donald Trump'ın anlaşmadan ülkesini çekmesinin ardından dünya ekonomisinin yüzde 13'ünü teşkil eden taraf 11 ülke, yeniden düzenlenen anlaşma metnini mart ayında imzalamıştı. Anlaşmayı daha önce Japonya, Kanada, Meksika, Singapur ve Yeni Zelanda onaylamıştı. En son olarak Avustralya anlaşmaya imza atmıştır. Vietnam, Malezya, Brunei, Peru ve Şili ise henüz anlaşmayı onaylamamıştır (<https://www.haberler.com>, 2018).

- Ertürk, N. (2017). Ticaret Savaşları ve Dünya Ekonomisine Etkileri. *Fiscaeconomia* 2017, 1(2), 88-112.
- Fukuyama, F. (2016). US Against The World? Trump's America and The New Global Order. *Financial Times*, 11, 1-6.
<http://gazetemanifesto.com> (E. T. 19.11.2018).
<https://www.haberler.com/trump-trans-pasifik-ortakligi-na-geri-donecek-10751659-haberi/> (E. T. 04.12.2018).
<http://www.bloomberght.com> (E. T. 07.09.2018)
<http://www.dw.com/tr> (E. T. 25.10.2018).
<https://fred.stlouisfed.org/series/EXCHUS> (E. T. 17.11.2018).
- Jacques, M. (2016). *Çin Hükmettiğinde Dünyayı Neler Bekliyor* (Sami Oğuz, Çev.). Ankara: Akılçelen Kitaplar (Eserin orijinali 2009'da yayınlandı).
- Kurtoğlu, R. (2018). *Küresel Ekonomik Düzen ve Yeni Dünya Düzeni* (3. Baskı). İstanbul: Destek Yayınları.
- Levy, M. D. (2018). Economic Implications of Wrong-Headed Steel and Aluminum Tariffs, <https://economics21.org/html/economic-implications-wrong-headed-steel-and-aluminum-tariffs-2931.html> (E. T. 29.06.2018).
- Lin, J. Y., & Wang, X. (2018). Trump Economics and China-US Trade İmbalances. *Journal of Policy Modeling*, 40, 579-600.
- Morgan, J. A. (2017). Trumponomics: Everything to Fear Including Fear Itself? *Real-world Economics Review*, 78, 3-19.
- Neely, C. J. (2017). Chinese Foreign Exchange Reserves, Policy Choices, and The U.S. Economy. *Federal Reserve Bank of St. Louis Review, Second Quarter* 99(2), 207-231.
- Oktay, F. (2017). *Çin: Yeni Büyük Güç ve Değişen Dünya Dengeleri*. İstanbul: İş bankası Yayınları.
- Pınar, Ö. & Uzunoglu, H. (2013). Dünyada Kur Savaşı Alarmı. *AR-GE Bülten*, 2013-Haziran, 3-9.
- Rodrik, D. (2013). The New Mercantilist Challenge. *Project Syndicate*.
- Salvatore, D. (2018). Trumpeconomics: Overview of Effects on The United States and The World. *Journal of Policy Modeling*, 40, 480-488.
- Stiglitz, J. E. (2018). Trump and Globalization. *Journal of Policy Modeling*, 40, 515-528.
- Summers, L. (2018). Trump Economics: A First Year Evaluation. *Journal of Policy Modeling*, 40, 529-545.